

साज्जाकुरा

हास्त्रो कुरा

नदीजन्य राजस्व प्रदेशलाई दिने प्रस्ताव

राजश्व बाँडफाँडमा तीनै तहका सरकारको समन्वय जरुरी रहन्छ । समन्वय हुन सक्ने भने राजश्व संकलन गर्न तै समस्या सृजना हुनसक्छ । स्थानीय तहले नदीजन्यपदार्थ दुंगा, गिडी, बालुवा, माटो, काठ, दाउरा, जराजुरी, स्लेट, दहतरबहतरबापात प्राप्त गर्ने राजस्वको ४० प्रतिशत रकम प्रदेश सरकारलाई दिनुपर्ने व्यवस्था ऐनमै गर्ने प्रस्ताव गरिएको छ । स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को संशोधन गर्न बनेको विधेयको मस्यौदामा संघीय सरकारले प्रदेशर स्थानीय तहबीच राजस्व बाँडफाँडमा हुने विवाद अन्त्य गर्नका लागि यस्तो प्रस्ताव गरेको हो । विधेयकमा दुंगा, गिडी बालुवा, माटो, काठ, दाउरा, जराजुरी, स्लेट, दहतर बहतरजस्ता नदीजन्य एवम् खानीजन्य वस्तुको संकलन, विक्री एवम् निकासी दस्तुर संकलनको जिम्मा मातृ स्थानीय तहलाई दिन प्रस्ताव गरिएको छ ।

अहिले ऐनमा रहेको 'प्राकृतिक खानीजन्य' र 'खरिदुंगा' भन्ने शब्दा फिक्न प्रस्ताव गरिएको छ भने 'दहतर बहतर' थप्न खोजिएको छ । विधेयको मस्यौदामा गाउँपालिका तथा नगर पालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्रको नदी, खोला तथा जलाशयमा रहेको वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन वा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण वा संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययनबाट तोकिएको परिमाण बमोजिमको स्लेट, बालुवा, गिडी, दुंगा तथा माटोजन्य वस्तुको विक्रीसम्बन्धी व्यवस्था संघीय कानून बमोजिम हुने विधेयको मस्यौदामा उल्लेख छ । तर, राष्ट्रिय निकुञ्ज, वन्यजन्तु आरक्ष तथा संरक्षण क्षेत्रभित्रको स्लेट, बालुवा, गिडी, दुंगा तथा माटोजन्य वस्तुको विक्रीसम्बन्धी व्यवस्था संघीय कानून बमोजिम हुने विधेयको मस्यौदामा उल्लेख छ । गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्रको नदीखोलाले बगाएर ल्याएका काठ दाउरा, जराजुरी जस्ता दहतरबहतरको बिक्री गर्न सक्ने र आफ्नो क्षेत्रभित्र प्रचलित कानून बमोजिम स्वीकृति लिई निजी स्वामित्वको जग्गामा सञ्चालित खानीबाट वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन वा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण वा संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययनले तोकेको परिमाणमा गरिने स्लेट, बालुवा, गिडी, दुंगा तथा माटोजन्य वस्तुको उत्खनन संकलन र विक्रीमा शुल्क लगाउन सक्ने व्यवस्था पनि विधेयकका लागि प्रस्ताव गरिएको छ ।

गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र प्रचलित कानून बमोजिम दर्ता अनुमति लिई सञ्चालित कसर तथा बालुवा प्रशोधन उद्योगबाट उत्पादित वस्तुको परिमाणको आधारमा व्यवसाय कर लगाउन सक्ने प्रस्ताव पनि छ । विधेयकमा गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र उत्पादित वस्तुको उत्खनन ले विधेयकको विधेयकमा चौपारी, अन्याय, अत्याचार, अन्नात, भृष्टाचार, आर्थिक मन्दी, मनोरोग लगाउन अध्ययनले तोकेको परिमाणमा गरिने उल्लेख छ । विधेयकमा चौपारी, अन्याय, अत्याचार, अन्नात, भृष्टाचार, आर्थिक मन्दी एवम् मनोरोग लगाउन अध्ययनले तोकेको परिमाणमा गरिने उल्लेख छ । यस्ता विषयमा नेपाल सरकारले प्रदेशलाई समेत लागू हुने गरी आवश्यक मापदण्ड बनाई लागू गर्न सक्ने गरी ऐनमा प्रस्ताव गरिएको छ ।

डा. भरतसिंह थापा

त्रिभुवन विश्वविद्यालयले केही दिनमै नयाँ उपकूलपति पाउँदैछ । लामो समयदेखि नेतृत्वविहीन त्रिवि, निर्वत्तमान उपकूलपतिकै अनुभव र अधिकारिका आधारमा आधारभन्दा बढी समय आफ्नो कार्यक्रममा बस्तुको परिस्थितिमा समस्यामा नै जिलेको देशको पहिलो र सबैभन्दा दूसो विश्वविद्यालय अहिले गतिहीन र दिवाहीन अवस्थामा छ ।

अधिकारी विद्यार्थीमा विश्वविद्यालयको उपकूलपति कै उपकूलपति पाउँदैछ । प्रायापकहरूलाई आफ्नो मूल वेशा शिक्षण, अनुसन्धान र परामर्श भन्दा पनि गैर-शैक्षिक कियाकलापहरूबाट बढी लागि भइरहेको देखिन्छ । प्रायापक तथा कर्मचारीहरूलाई उपयोग काममा लगाउन त कुनै प्रदायनको सम्बन्धमा नै त तरित नै ।

राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय जगतमा आएका विभिन्न उथलपूथल जस्तै ह डिजिटलज्ञेसन र अर्टिफिशियल इन्टेलिजेन्सको प्रयोग, विश्वव्यापीकरण, सामाजिक-जातीयनैतिक ढाँचामा आएको परिवर्तनहरू अदिले उच्च सात्रासाथ विश्वविद्यालयमा नै उपयोग गर्दै छ, त तरित नै ।

त्रिवि कीर्ति पुरको मूल गेटबाट विश्वविद्यालयका विभागहरूसम्म पैदल अवलोकन गर्ने हो भने उपकूलपतिको एक कार्यक्रमलाई लागि गर्नुपर्ने कामहरूको सूची तयार पार्न नैकै सहयोग पुनर्नेत्र । देशमा उच्च शिक्षा अध्ययनरत सम्पूर्ण विद्यार्थीको सम्बन्धमा नैकै परिवर्तन आएको छ । पास्यक्रम, शिक्षण सामग्री, मूल्यांकन, द्वावरूप विद्यार्थीको अवस्थामा घट्दै विद्यार्थी भर्ता र बहुतो विश्वविद्यालयलाई गतिवान प्रयोगशालाको रूपमा विकास गरिनुपर्दछ ।

विश्वविद्यालयले समाजमा व्याप गरिए, असमानता, बेरोजगारी, जलवाया, परिवर्तनले निम्नायामा चौपारी, अन्याय, अत्याचार, अन्नात, भृष्टाचार, आर्थिक मन्दी, मनोरोग लगाउन अध्ययनले तोकेको परिमाणमा गरिने स्लेट, बालुवा, गिडी, दुंगा तथा माटोजन्य वस्तुको उत्खनन संकलन र विक्रीमा शुल्क लगाउन सक्ने व्यवस्था पनि विधेयकका लागि प्रस्ताव गरिएको छ ।

विधेयकमा चौपारी, अन्याय, अत्याचार, अन्नात, भृष्टाचार, आर्थिक मन्दी एवम् मनोरोग लगाउन अध्ययनले तोकेको परिमाणमा गरिने स्लेट, बालुवा, गिडी, दुंगा तथा माटोजन्य वस्तुको उत्खनन संकलन र विक्रीमा शुल्क लगाउन सक्ने व्यवस्था पनि विधेयकका लागि प्रस्ताव गरिएको छ ।

विधेयकमा चौपारी, अन्याय, अत्याचार, अन्नात, भृष्टाचार, आर्थिक मन्दी एवम् मनोरोग लगाउन अध्ययनले तोकेको परिमाणमा गरिने स्लेट, बालुवा, गिडी, दुंगा तथा माटोजन्य वस्तुको उत्खनन संकलन र विक्रीमा शुल्क लगाउन सक्ने व्यवस्था पनि विधेयकका लागि प्रस्ताव गरिएको छ ।

विधेयकमा चौपारी, अन्याय, अत्याचार, अन्नात, भृष्टाचार, आर्थिक मन्दी एवम् मनोरोग लगाउन अध्ययनले तोकेको परिमाणमा गरिने स्लेट, बालुवा, गिडी, दुंगा तथा माटोजन्य वस्तुको उत्खनन संकलन र विक्रीमा शुल्क लगाउन सक्ने व्यवस्था पनि विधेयकका लागि प्रस्ताव गरिएको छ ।

विधेयकमा चौपारी, अन्याय, अत्याचार, अन्नात, भृष्टाचार, आर्थिक मन्दी एवम् मनोरोग लगाउन अध्ययनले तोकेको परिमाणमा गरिने स्लेट, बालुवा, गिडी, दुंगा तथा माटोजन्य वस्तुको उत्खनन संकलन र विक्रीमा शुल्क लगाउन सक्ने व्यवस्था पनि विधेयकका लागि प्रस्ताव गरिएको छ ।

विधेयकमा चौपारी, अन्याय, अत्याचार, अन्नात, भृष्टाचार, आर्थिक मन्दी एवम् मनोरोग लगाउन अध्ययनले तोकेको परिमाणमा गरिने स्लेट, बालुवा, गिडी, दुंगा तथा माटोजन्य वस्तुको उत्खनन संकलन र विक्रीमा शुल्क लगाउन सक्ने व्यवस्था पनि विधेयकका लागि प्रस्ताव गरिएको छ ।

विधेयकमा चौपारी, अन्याय, अत्याचार, अन्नात, भृष्टाचार, आर्थिक मन्दी एवम् मनोरोग लगाउन अध्ययनले तोकेको परिमाणमा गरिने स्लेट, बालुवा, गिडी, दुंगा तथा माटोजन्य वस्तुको उत्खनन संकलन र विक्रीमा शुल्क लगाउन सक्ने व्यवस्था पनि विधेयकका लागि प्रस्ताव गरिएको छ ।

विधेयकमा चौपारी, अन्याय, अत्याचार, अन्नात, भृष्टाचार, आर्थिक मन्दी एवम् मनोरोग लगाउन अध्ययनले तोकेको परिमाणमा गरिने स्लेट, बालुवा, गिडी, दुंगा तथा माटोजन्य वस्तुको उत्खनन संकलन र विक्रीमा शुल्क लगाउन सक्ने व्यवस्था पनि विधेयकका लागि प्रस्ताव गरिएको छ ।

विधेयकमा चौपारी, अन्याय, अत्याचार, अन्नात, भृष्टाचार, आर्थिक मन्दी एवम् मनोरोग लगाउन अध्ययनले तोकेको परिमाणमा गरिने स्लेट, बालुवा, गिडी, दुंगा तथा माटोजन्य वस्तुको उत्खनन संकलन र विक्रीमा शुल्क लगाउन सक्ने व्यवस्था पनि विधेयकका लागि प्रस्ताव गरिएको छ ।

विधेयकमा चौपारी, अन्याय, अत्याचार, अन्नात, भृष्टाचार, आर्थिक मन्दी एवम् मनोरोग लगाउन अध्ययनले तोकेको परिमाणमा गरिने स्लेट, बालुवा, गिडी, दुंगा तथा माटोजन्य वस्तुको उत्खनन संकलन र विक्रीमा शुल्क लगाउन सक्ने व्यवस्था पनि विधेयकका लागि प्रस्ताव गरिएको छ ।

विधेयकमा चौपारी, अन्याय, अत्याचार, अन्नात, भृष्टाचार, आर्थिक मन्दी एवम् मनोरोग लगाउन अध्ययनले तोकेको परिमाणमा गरिने स्लेट, बालुवा, गिडी, दुंगा तथा माटोजन्य वस्तुको उत्खनन संकलन र विक्रीमा शुल्क लगाउन सक्ने व्यवस्था पनि विधेयकका लागि प्रस्ताव गरिएको छ ।

विधेयकमा चौपारी, अन्याय, अत्याचार, अन्नात, भृष्टाचार, आर्थिक मन्दी एवम् मनोरोग लगाउन अध्ययनले तोकेको परिमाणमा गरिने स्लेट, बालुवा, गिडी, दुंगा तथा माटोजन्य वस्तुको उत्खनन संकलन र विक्रीमा शुल्क लगाउन सक्ने व्यवस्था पनि विधेयकका लागि प्रस्ताव गरिएको छ ।

विधेयकमा चौपारी, अन्याय, अत्याचार, अन्नात, भृष्टाचार, आर्थिक मन्दी एवम् मनोरोग लगाउन अध्ययनले तोकेको परिमाणमा गरिने स्लेट, बालुवा, ग

